

Projekt: Arbetskraftsmigration, fack och arbetsgivare (FAS 2013-2015)

Deltagare: professor Anders Kjellberg (projektledare) och lektor Olle Frödin, sociologiska institutionen, Lunds universitet

Sammanfattning:

Syftet är att undersöka konsekvenserna av den radikala förändring som skedde december 2008 av de svenska reglerna för arbetskraftsmigration från ”tredje land”, det vill säga länder utanför EU. Det gäller närmare bestämt att förklara varför företagen visar ett så stort intresse att rekrytera i LO-yrken utan arbetskraftsbrist. Endast 50 procent av arbetskraftsinvandringen sker idag i bristyrken. Sverige har gått från ett mycket restriktivt system för arbetskraftsinvandring till det kanske mest öppna i OECD. Tidigare hade facken en framträdande roll vid prövningen av arbetstillstånd men idag är deras inflytande kraftigt beskuret. Nu avgör företagen själva om det råder brist på arbetskraft i branschen/yrket. Det står dem fritt att rekrytera från länder utanför EU om anställningsvillkoren inte är sämre än vad som anges av kollektivavtal och praxis inom branschen. Arbetstillståndet avser alltid högst två år hos en specifik arbetsgivare. Om migranten förlorar jobbet väntar utvisning ur landet om denne inte inom några månader lyckas finna ett nytt inom samma bransch. Detta tenderar att medföra mycket ojämna maktförhållandena mellan migrant och arbetsgivare. En av projektets frågeställningar är om det stora antalet arbetstillstånd i lågkvalificerade yrken hänger samman med arbetskraftsmigranternas i flera avseenden utsatta ställning, vilken kan tänkas få dem att i praktiken acceptera arbets- och anställningsvillkor som inte motsvarar svenska kollektivavtal. Intervjuer görs med företrädare för fack och arbetsgivare på olika nivåer i restaurang- och städbranschen för att få en bild av parternas erfarenheter och inställning till det nya systemet för arbetskraftsinvandring. För det andra insamlas statistik och andra uppgifter om de år 2012 beviljade nya

arbetstillstånden i yrkesgrupperna köks- och restaurangbiträden, storhushålls- och restaurangpersonal samt städare i Stockholms kommun. Bland annat registreras arbetskraftsmigranternas yrke och medborgarskap, vad som kännetecknar de rekryterande företagen angående antalet anställda, förekomsten av kollektivavtal, medlemskap i arbetsgivarorganisationer mm. Vidare genomgås de fackliga organisationernas yttranden över företagens anställningserbjudanden. Av intresse vid besvarandet av frågan om varför så många arbetskraftsmigranter 2012 rekryterades från tredje land i restaurang- och städbranscherna, det vill säga i branscher utan arbetskraftsbrist och med ett stort inslag av lågkvalificerade yrken, är även att undersöka hur stor andel av de nya arbetstillstånden som går till personer som ”byter spår” från asylansökan, studier mm för att den vägen få möjlighet att stanna i Sverige.

Kontaktuppgifter

Anders Kjellberg

Sociologiska institutionen

Box 114

221 00 Lund

Tel 046-222 88 47, E-post anders.kjellberg@soc.lu.se

Hemsida: <http://www3.soc.lu.se/index.php?id=93>

Olle Frödin

Sociologiska institutionen

Box 114

221 00 Lund

Tel 046-222 33 73, E-post olle.frodin@soc.lu.se